PRILOGA 34: OCENA FUNKCIONALNIH ZMOŽNOSTI / ODVISNOSTI OD TUJE POMOČI Z LESTVICO INDEKS BARTHELOVE

Indeks Barthelove (*angl.* Barthel Index) je hitra, zanesljiva in veljavna ocenjevalna lestvica za ocenjevanje odvisnosti pacienta od tuje pomoči. Sestavlja ga deset dejavnosti (kazalnikov): hranjenje, osebna nega, uriniranje, odvajanje blata, oblačenje, premeščanje postelja stol/invalidski voziček, uporaba stranišča, gibanje (po ravnih površinah), uporaba stopnic in uporaba kopalne kadi.

V praksi ga lahko uporabljamo na različne načine. Vrednotimo lahko na podlagi pogovora s pacientom, opazovanja pacienta v domačem okolju ali pa s pomočjo izvedbe praktičnih nalog. Izjave v nadaljevanju točkujemo tako, da bodo najbolje opisale pacientove trenutne zmožnosti. Zabeležimo dejansko in ne potencialnega funkcioniranja pacienta. Informacije lahko pridobimo od pacienta ali pa nekoga, ki dobro pozna njegove zmožnosti (npr. neformalni oskrbovalci).

Indeks Barthelove:

HRANJENJE		
10	Samostojen	Obrok poje samostojno v razumnem času. Zmožen je uporabljati jedilni pribor, rezati hrano, uporabljati sol, namazati maslo itd.
5	Potrebuje pomoč	Potrebuje pomoč pri nekaterih od zgoraj navedenih opravil.
0	Nezmožen	Potrebuje pomoč pri hranjenju.
UPORABA KOPALNE KADI		
5	Samostojen	Zmožen je kopanja ali prhanja, vključno z vstopanjem in izstopanjem iz kadi ter brisanjem.
0	Odvisen	Potrebuje pomoč.
OBLAČENJE		
10	Samostojen	Zmožen je obleči, sleči in obesiti oblačila, zavezati vezalke, uporabljati gumbe ali zadrge. Uporaba modrčka ni vključena.
5	Potrebuje pomoč	Potrebuje pomoč, a lahko polovico dejavnosti opravi samostojno v razumnem času.
0	Nezmožen	Ni zmožen nobenega od zgoraj navedenih opravil.
OSEBNA NEGA		
5	Samostojen	Zmožen si je umiti roke in obraz, počesati lase, nanesti ličila, umiti zobe in se obriti.
0	Odvisen	Potrebuje pomoč.

ODVAJANJE BLATA		
10	Kontinenten	Zmožen je nadzorovati delovanje črevesja. Zmožen je vstaviti supozitorij ali narediti klistir.
5	Občasna inkontinenca (enkrat na teden)	Občasno se mu zgodi nesreča, oziroma potrebuje vstavitev supozitorija ali klistirja.
0	Inkontinenten	Ni zmožen nadzorovati delovanja črevesja.
URINIRANJE		
10	Kontinenten	Zmožen je nadzorovati uriniranje čez dan in noč. Zmožen je skrbeti za kateter in zamenjati vrečko za urin.
5	Občasna nesreča (največ enkrat na 24 ur)	Občasno se mu zgodi nesreča, morda ne pride pravočasno do kopalnice, ali potrebuje občasno pomoč pri skrbi za kateter.
0	Inkontinenten	Ni zmožen zadržati urina ali uporablja kateter, s katerim ne more upravljati sam.
UPORABA STRANIŠČA		
10	Samostojen	Zmožen je potegniti oblačila gor ali dol, se izogniti umazanju oblačil, dvigniti in spustiti pokrov stranišča ter uporabiti toaletni papir. Če je potrebno, se lahko opre na držalo. Če potrebuje nočno posodo, jo mora biti sposoben postaviti, izprazniti in očistiti.
5	Potrebuje pomoč	Potrebuje pomoč pri ohranjanju ravnotežja, ko ravna z oblačili ali uporablja toaletni papir.
0	Odvisen	Potrebuje pomoč pri vseh zgoraj navedenih opravilih.
PREMEŠČANJE (iz postelje na stol/invalidski voziček in nazaj)		
15	Neodvisen	Lahko se varno premakne iz naslonjača v posteljo, bodisi z invalidskim vozičkom ali hoduljo - dvigovanje opornih nog, zapiranje stola - lahko sedi ali leži na postelji ter se prav tako vrne iz postelje v naslonjač.
10	Minimalna pomoč	Potrebuje minimalno pomoč pri katerem koli koraku tega opravila ali mora biti fizično ali verbalno nadzorovan med različnimi koraki.
5	Veliko pomoči	Potrebuje veliko pomoči pri vstajanju iz postelje ali presedanju na naslonjač. Lahko ostane v sedečem položaju brez pomoči.
0	Nepokreten	Ni zmožen nobenega od zgoraj navedenih opravil.

GIBANJE (po ravnih površinah)		
15	Samostojen	Lahko prehodi 45 metrov brez pomoči ali nadzora, spontano ali s pomočjo bergel (ne hodulje). Če uporablja protezo, jo lahko obuje in sname brez pomoči.
10	Potrebuje pomoč	Potrebuje pomoč ali nadzor pri hoji 45 metrov. Premika se s pomočjo hodulje.
5	Samostojen z invalidskim vozičkom	Lahko poganja invalidski voziček 45 metrov in ga enostavno upravlja (zavoji, obračanje, manevriranje po hiši itd.).
0	Nepokreten	Prehodi manj kot 45 metrov. Če uporablja invalidski voziček, ga mora pripeljati druga oseba.
UPORABA STOPNIC		
10	Samostojen	Zmožen je iti gor in dol po enem nadstropju brez pomoči ali nadzora. Lahko uporablja palico ali bergle ali se opre na ograjo.
5	Potrebuje pomoč	Potrebuje pomoč (govorno ali fizično, pri prenašanju).
0	Nezmožen	Ni zmožen nobenega od zgoraj navedenih opravil.

Vsak kazalnik vrednotimo z 0 (ne zmore sam), 5 (zmore, ob pomoči) in 10 ali 15 (zmore sam, je samostojen), končna vrednost indeksa pa znaša med 0 in 100 točkami.

Na podlagi seštevka lahko sklepamo o stopnji (ne)odvisnosti posameznega pacienta npr.:

- 0–20 točk: popolna odvisnost;
- 21–60 točk: velika odvisnost;
- 61–90 točk: srednja odvisnost;
- 91–99 točk: šibka odvisnost;
- 100 točk: neodvisnost oz. samostojnost.